ANY V — *Sabadell 18 Octubre 1891* — NÚM. 222

LO CATALANISTA

Setmanari defensor dels interessos morals y materials de Catalunya

La correspondencia al Director.—Los originals no 's tornan

DIRECCIÓ, REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ
Carrer de Colomer, núm. 24.
SABADELL

PREUS DE SUSCRIPCIÓ
Sabadell . . . . . 2 rals al mes.
Fora . . . . . 8 » trimestre.
Un número sol. . . . . 1 »
Anuncis á preus convencionals.

AL CLERO DE SABADELL

Parlant fa pochs dias entre nosaltres dels fruyts de la propaganda catalanista en nostra ciutat, haguerem de deduhir ab gran sentiment del cor que l' element que s' ha mostrat més refractari fins ara á sa influencia, es precisament lo relligiós; pero no l' element relligiós en lo sentit d' ideas, d' afeccions íntimas, sino aquell génuhinament relligiós, que vesteix l' hábit talar y té com á missió obligada en aquest mon la defensa de la Iglesia de Jesucrist.

Fins á tal punt s' ha deixat accentuar aquest desvío en nostre clero que (salvo honrosíssimas excepcions) fins en las mateixas solemnitats poch menos que catalanistas celebradas per algunas respectables associacions relligiosas, fins en aquestos patriótichs concerts, *quasi* las únicas notas discordants las solen oferir los sacerdots mateixos, los quals, en lloch de donar fum deurian donar llum contribuhint ab sos actes á desvaneixer las malestrugas ombras de extrangerisme que pesan sobre la conciencia del nostre poble.

Afortunadament, no succeheix igual á tot arréu, sino molt al contrari, puig en moltissimas localitats sol ser l' element *génuhinament* relligiós, lo quin ab més entussiasme s' imposa la tasca de purificar l' irrespirable atmósfera rutinariament castellana qe 'ns aufega.

Tal ocorre, entre altres punts, á la Seu d' Urgell y á tota la comarca de Vich, ahont desde 'l Prelat, (que ho es allí pera honra de la Iglesia y de la Patria lo venerable Morgades, ánima de la restauració de Ripoll), fins als més modestos estudiants del Seminari, tots, ó al menys la inmensa majoria senten vibrar ab inmensa forsa en son cor la fibra patriótica.

Végin, sino, los clergues sabadellenchs, com á magnífica prova de la

vritat de nostre afirmació, los següents retalls d' un notable *Estudi sobre la predicació catalana* que 'l il-lustrat sacerdot montanyá Mossen Ramon Sala publicá recentment en *La Veu del Montserrat*, acreditat periódich relligiós escrit en llengua catalana, que 's publica setmanalment en la ciutat de Vich.

Comensa aixís esposant son propósit aquell digníssim prébere:

Nostre intent se reduheix, donchs, á donar una noticia bibliográfica y fer un estudi sobre la predicació catalana. Los punts que ha de abrassar nostre petit treballl, no son més que dos. Primer: ¿son moltas las obras predicables escritas y publicadas en llengua catalana? Segon: ¿Es convenient que la paraula de Deu se predique en catalá en nostra patria?

Un cop exposat aquest nobilíssim propósit, entra ja en materia Mossen Sala preguntantse ab pena per que son tan pocas las obras predicables en catalá. Y 's contesta tot seguit:

Desgraciadament hem de confessar que son pocas y raras las publicacions de obras predicables escritas en nostra amada llengua, cosa que no podrá extranyar uingú que conega la historia de Catalunya desde la época en que fou descubert l' art de imprimir. Per més qué, segons suposan molts, la primera obra que s' estampá eu Espanya fou en llengua catalana y 's publicá en Valencia l' any 1474, ab lo títol de *Obres y trobes les quals tracten de lahor de la Sacratíssima Verge María*; lo cert es que, establerta la Cort dels Reys en lo centre del regne, y perduda per consegüent la importancia de la capital de nostre Principat, la llengua catalana, á pesar de conservarse viva y entera en tot Catalunya, se vejé poch á poch abandonada y fins desterrada de las oficinas gubernamentals, de las Universitats, dels salons aristocrátichs y, lo que es més de plorar, fins de las mateixas tronas. ¿Qué te, donchs, de estrany que en nostras bibliotecas se troben tan á faltar obras predicables escritas en nostra estimada llengua?... Si s' havia arribat al extrem de escriurer en castellá las cartas de familia per no saberho fer en la llengua de nostras mares, ¿cóm podían esperarse en catalá produccions científicas de cap mena?

Solsament lo gran zel per la salvaió de las ánimas redimidas ab la sanch de Jesucrist podía triomfar de la general preocupacló y danar coratge als sacerdots de esperit fervent per publicarlas per medi de la prempsa. En 1648 se publicá en Barcelona una obra catequística de gran mérit que facilitava als Párrocos lo cumpliment de sa divina missió, á saber, la traducció en catalá de la *Práctica del Catecisme de Sant Pío V*, que pochs anys avans habia publicat en castellá lo P. Eusebi Nieremberg, distribuhída y acomodada á totas las Dominicas del any. També vejeren la llum en 1699 unas *Pláticas doctrinals* que pera son us y de sos companys de ministeri escriguè lo Rnt. Joseph Plens, Rector de Mollerusa, en lo Bisbat de Lleyda, qui no molts anys després (1745) estampá altra obra predicable titolada *Catecisme pastoral de pláticas doctrinals* y *espirituals*. Lo Il-lmm. y Reverendíssim Copella, Bisbe de Urgell, també feu publicar en prefit de sas ovellas y comoditat dels seus Rectors una col-lecció de sermons catalans per tots los diumenges y festas principals del any. En 1754 lo Dr. D. Pere Salsas y Trillas estampá son *Promptuari de Pláticas doctrinals y espirituals*, qual obra, per son mérit, fou traduhida al castellá y publicada en Madrit en cinch tomos per lo P. Fr. Francesch Espinach, Carmelita. Y á principis del setgle actual vejeren la llum pública en Barcelona las *Pláticas sobre los evangelis de tots los diumenges y festas anyals*, tretas y escullidas ds varis autors per lo Dr. don

Francesch Rey, Rector de Buccenit, en l' Arxiprestat d' Ager, qui escriu en son prólech las següents paraulas: "es ben notabble y sensible la falta que hi ha de llibres espirituals, devots y de bons costums escrits en llengua catalana, puix, á excepció del *Exercici del Cristiá*, *Foment de Pietat* y alguns d' altres ben pochs, tots los que s' usan en esta provincia están escrits en llengua extrangera".

Arribant aqui, s' exten l' articulista en altra mena de consideracions, fixantse més endevant en la necessitat que den sentir tot bon catalá de fer llurs oracions en la llengua de la terra. Referintse á n' aquest punt, y per vía d' exemple, estampa 'l següent bonich paragraf:

Això 'ns fa revíurer la memoria de un cert subjecte, per cert molt aixerit, qui per rahó del comers hagué d' estar llarch temps en una colonia de Inglaterra, y havent tornat després á sa casa, nos deya ab molta gracia: "ab los inglesos he tingut de parlar sempre en inglés; pero ab Deu no he sepigut parlarhi may sino en llatí ó en catalá. Las oracions que havia aprés de la mare, no hi ha remey, las tinch de dir en catalá, com ella me las ensenyava„. Y al excitar ab goig y llagrimejant lo recort de sa piadosa mare, se condolia de la moda introduhida en molts punts de nostre Principiat de voler ensenyar la Catecisme en castellá y obligar á las criaturas á resar també en castellá lo Sant Rosari. "*No 's pot aguantar, afegía ab vivesa; los que això fan son catalans de pega; no estiman á sa mare; y lo pitjor es que no saben preveure los tristos resultats que segueixen, puig que las criaturas aixís educadas ni entendrán may la doctrina cristiana ni resarán ab devoció*„. Que nostre bon amich no anava fora de camí be massa quo 'ns ho ensenya la experiencia. ¡Baldament que 'ls pares y mestres n' estiguessen ben persuadits!.....

Pero, ahont Mossen Sala 's mostra més contundent, es en lo següent apartat en que 'ns vol explicar *en quina llengua predicava Jesucrist*, y ho fá d' aquesta bellíssima manera:

Hardouin, Calmet, Maldonado, Diodati y altres crítichs, després de haverse entretingut en esbrinar la historia y tradicions de la Palestina, no han pogut traure en net quina era la llengua que usava nostre adorable Redemptor quan anava recorrent aquell päys: l' un creu que parlava en grech, l' altre en llatí, l' altre en hebreu, l' altre en siriach: pero, en mitj de tanta varietat d' opinions, es molt de notar que tots convenen en assegurar que parlava la mateixa llengua del poble, en termes que si pogués saberse be de cert quin'era aquesta, quedaría resolta la qüestió. Si, donchs, Jesucrist se servía en sos sermons de la mateixa llengua del poble ahont predicava, está clar que 'l predicador que ho fa aixís tindrá la altíssima honra de poder dir que segueix en això l' exemple de Jesucrist, quan, al contrari, aquell que usa una llengua diferent, haurá de confessar que se n' aparta. Y aquesta circunstancia, per més que á alguns aparega insignificant, ¿no será d' un gran pes per assegurar lo bon éxit ó recullir major fruyt de la predicació?

Y com si no 'n tingués prou pera convencer á sos colegas á predicar en catalá, afegeix encara dit reverent prebere:

Pero la rahó gran que deuria decidir á tot predicador á servirse exclusivament de la llengua propia de la terra ahont predica, es la que 's funda en lo fet extraordinari obrat per Deu en lo mateix comensament de la predicació del Evangeli. Encesos en lo foch del Esperit Sant que se 'ls acabava de comunicar en la bona nova en que en forma de llenguas de foch en lo Cenacle, comensan los Apóstols á publicar la bona nova en mitj de las plassas de Jerusalem, ahont, per motiu de la gran festa de la Pascua, havia acudit

multitut de gent forastera de totas parts, y ¡cosa admirable! tothom los sentia predicar en sa propia llengua. ¿Cóm pot ser aixó? se preguntavan uns á altres. Aquestos homes ¿no son de Galilea? ¿Cóm es que cada hu los sent parlar en la llengua en que ha nat? Aquí 'ns trobem reunits, partos, medos, elamitas: aquí hi ha jueus y prosélits y cretenses y árabes, y tots estam sentint com en nostra propia llengua se 'ns predican las grandesas de Deu.

Fins aquí ha exposat Mossen Sala la autoritat de la rahó, de la llógica y del sentit comú pera influhir en l' ánimo de sos companys.

Pero també li plau recorrer á autoritats de las que tenen més forsa material, com son las disposicions superiors de la Iglesia. A qual efecte esmenta unas *Ordenacions del S. Concili de Trento* d' aquesta manera:

En lo patriotisme sens dupte 's fundaren los PP. del Sagrat Concili de Trento, quan en la sessió 24 disposaren que las ensenyansas catequísticas se donessen al poble *lingua vernácula*, qual santa disposició renová, respecte á nostre Primpcipat lo Concili Provincial de Tarragona l' any 1727 en lo Constitució II, y més expressament en la IV, que comensá: *Ad nostrum pervenit auditum*, tit. de *Sum Trinit.*, en la qual mana que NO SIA PERMÉS PREDICAR L' EVANGELI EN ALTRA LLENGUA QUE LA MATERNA *præcipitur ne patiantur Evangelium explicare alia lingua quam materna.*, QUE ES AQUI CATALANA.

Y no 'n te encara prou ab aixó Mossen Sala, sino que afirma ab tota energía que *no hi pot haver cap llengua oficial pera la trona, ni pot haverhi Gobern que somihi en imposarla.* Y 's detén á demostrarho pera combatre las rahons (ó millor dit *excusas*, segons ell mateix), ab que tractan de justificar alguns predicadors l' ús de la llengua castellana á Catalunya. Apropósit de tals excusas escriu l' articulista:

Diuhen en primer lloch que es la *llengua oficial* d' Espanya. Los que aixís parlan no s' haurán parat á considerar que en lo regne de Jesucrist, que es la Iglesia católica, no hi ha cap llengua viva que puga dirse oficial. La única á la qual per antomasia podria convenir tanta honra, sería la llatina, puig de ella se serveix per lo sant Sacrifici y demés funcions litúrgicas, y certament á ningú li vindrá al pensament de usarla per ensenyarla al poble lo que deu saber y fer per salvarse. La Iglesia católica en lo sagrat de la divina missió, *doeete omnes gentes*, admet totas las llenguas sens refusarne cap, de manera que cada un dels Missioners que envia deu aplicarse aquellas carinyosas paraulas del Apóstol: *omnibus omnia factus sum ut omnes facerem salvos* (I ab Cor IX, 22). Cap Goben pot tenir dret á manar que s' ensenye la doctrina de Jesucrist en tal ó cual idioma, ni de prohibir l' us de cap: lo Missioner ó predicador católich no coneix altra lley que la caritat, y ab tal de conduhir las ánimas al remat del Bon Pastor, poch li fa enrahonar d' un modo ó d' un altre.

Altra de las rahons ab que tractan de afiansarse los predicadors que en nostra terra prefereixen per los sermons la llengua castellana, es lo ser més armoniosa y que per altra part tothom l' enten. Prescindint de que semblant pretext moltas vegadas no es més que un forat per ahont lo dimoni de la vanitat sol ficar la banya, als que aixís discorren los respondrém lo que ab molta oportunitat, encara que en diferent cas, deya un Sant Pare de la Iglesia, ço es, que per alletar y cuydar las criaturas fa més servey la mare ab son senzill vestit que la reyna rublerta de diamants. Ara en quant á si 'ls catalans capeixen ó no la llengua castellana, es qüestió que no 'ns correspon resóldrela. Mes lo que es cert

é indubtable que comprenem molt millor la nostra, perque es la de casa; y ho es encara més que quan se tracta del negoci de major importancia, que es la salvació eterna, may s' ha de anar á cercar lo que es més bonich, sino lo que es més segur, aixís com en una grave malaltía no buscam la medicina més dolsa sinó la que tinga major virtut per curar, ni al metje que vesteix més á la moda sino al que te més fama y trassa per guarir al malalt.

Y aqui fineix Mossen Ramon Sala lo seu notable estudi, que condensa ab aquestos eloqüentíssims mots:

En la ensenyansa de la doctrina católica jamay deu lo predicador guiarse per son propi gust, sino que ha de escullir lo que conduheix á la major gloria de Deu y á la salvació de las ánimas. Aixís nos ho ensenya nostre Diví Mestre, Jesucrist: aixís ho ordena la Iglesia santa: aixís finalment ho han practicat sempre los homes verament apostólichs.

Tal es en conjunt y en esperit lo trevall del referit sacerdot vigatá, quals ensenyansas recomaném al clero de Sabadell. Tinga aquest en compte, pera aprofitarlas millor, que en ellas se basa l' éxit de la propaganda relligiosa á Catalunya.

Nosaltres ja sabém que en l' interior de molts capellans del nostre clero s' hi acull ab simpatía y fins s' hi amanyaga ab carinyo la renaixensa patriótica de nostra terra. Pero no n' hi ha prou: es precís que l' exterior se concordi ab l' interior, la conducta ab la conciencia, la paraula ab lo cor.

Reflexioni 'l clero sabadellench que avuy día son ja poderosas en nostra ciutat las corrents catalanistas; fícxis en la freqüencia ab que s' usa l' idioma catalá en societats y periódichs, en impresos públichs y en actes de ressonancia. Observi que l' ús de la llengua catalana se fá cada día mes popular entre la nostra gent; y no deixi de notar que 'ls elements mes radicals aixís ho deuhen haver experimentat quan tan á gratcient afalagan aquestos instins y aquestas tendencias.

Nosaltres ja sabém que de vegadas influheix en aquest punt lo criteri de las Autoritats eclesiásticas de la Diócessis; pero com aquestas may poden veurer ab mals ulls (per més que no las secundin ni fomentin) las manifestacions patrióticas, d' aqui ve que aquestas deuhen ferse, ja que no pera complaure als superiors gerárquichs, pera cumplir al menos ab la terra que 'ns vegé náixer.

Y aquí dem per acabada aquesta nostra excitació al clero de Sabadell, al qual respectem en lo que 's mereix, y á qui no voldriam ofrendrer per cap istil, fent vots pera que las antiguas y tradicionals y tan deploradas divisions del clero catalá entre mestissos y carlins, ó entre lleals y nocedalins, s' acabin pera sempre inclohentse en una sola distinció: en *patriotas* y *anti-patriotas;* los primers estimats de tothom fins dels mes lliberals y avansats; los segons rebutjats de per tot y aislats de sos propis companys de ministeri.

SECCIÓ POLÍTICA

Lo comité provincial del partit fucionista de Barcelona acordá en una reunió d' organisació definitiva de la colla lliberal, segons ells diuhen, enviar un telégrama al indiscutible jefe senyor Sagasta, recordantli sa *incondicional* adhesió.

¡¡INCONDICIONAL ADHESIÓ!!

Quina frasse mes denigrant pera la dignitat humana.

Aixó 'ns recorda que temps enrera 'n Sagasta fou arrastrat en cotxe per Barcelona després de desenganxar las bestias.

¡Si voldrán demostrarli ab sa incondicional adhesió que están disposats á repetirho!

Vaya un sistema pera demostrar aquesta gent que Deu los creá á *su imágen y semejanza.*

***

Per cert que entre 'ls *ilustres* que enviaren 'l telégrama hi figura 'l diputat provincial per aquest districte don Joseph Griera y Dulcet.

No es d' estranyar aixís que esclavitsat per la *incondicional adhesió* al senyor Sagasta descuidi certs interessos ben respectables de nostra terra.

¿Que potser per aixó lo van fer diputat al senyor Griera?

¿Perque servís incondicionalment los interessos del senyor Sagasta?

Un regidor del Ajuntament de Barcelona lo senyor Carreras y Candi ha presentat una proposició pera que tots los documents del Municipi que no vaigin dirigits al element oficial sigan redactats en llengua catalana,

Deu vullgui que siga admesa tant patriótica com natural proposició que no sería al fi y al cap mes que un acte de justicia que tant honra als que están encarregats de practicarla.

Pero 's podrá esperar alguna cosa de un Ajuntament que parla en castellá y per cert alguns regidors ben malament encara que fa mes fi, y que conta en sa historia la taca d' haver privat mes ó menos directament en la celebració de honrar algun fill de Catalunya per la Galería de catalans ilustres de usar pera tals actes la llengua catalana?

Siga lo que 's vullgui, podrá servir lo exemple de patriotisme del Carreras pera llissó á altres Ajuntameets que com lo nostre passan lo temps de domieació conservadora, fins avuy tinguda com á morigerada y amiga d' ordre, fent la pescatera per los salons del Municipi.

Copiem d' un periódich madrileny:

"Un periódich ministerial deya anit que las crissis las feya la augusta voluntat de la Corona.

Pero 'l colega estava equivocat.

¿Volen saber vostés quí fá las crissis?

Donchs llegeixsn lo que diu *El Estaudarte:*

"Déixintse donchs, de cavilacions en endevant y perdin de vista, si alguna vegada volen encertar ab la crissis, que en lo partit y 'l gobern lliberal coservador *no ht ha altra voluntat suprema decissiva* que la de son ilustre jefe senyor Cánovas del Castillo, que es qui dirigeix la marxa de la política y ab son inmens talent y precisió de insigne home d' Estat ha d' apreciar únicament la oportunitat, 'l modo y la manera de fer una madificació en lo Ministeri„

Aqui no hi ha més voluntat y voluntat suprema y decissiva que la del senyor Cánovas.
La augusta voluntat de la Corona no existeix.
Ahont hi ha Cánovas no manan institucions„
¿Y d' aixó 'n diuhen diaris monárquichs?

En lo Círcol Federal d' aquesta ciutat sembla que hi hagut trangul aquestos dias.

Tractavan los mes entussiastas partidaris de la República Federal, obligar á tots los secis indistintament á jurar las ideas federativas de 'n Pi y Margall, y 'l nostre entendeer si 'l Círcol fos verdadarament Círcol Federal aixís hauría d' esser.

Mes los altras que no están per brochs no volgueren consentir en jurar lo que no creyan.

Y resultá en definitiva que passats á votació guanyaren los no federals.

En que quedan are.

¿Es Círcol Federal ó quina mena de Círcol es 'l que 'ns ocupa?

Perque suposem que se li cambiará 'l nom, no volguent ostentar unas ideas en las que no creu.

Be es veritat que ja fa temps hagueran hagut de ferho, per no compéndrer uns y altres la idea federativa que tan malament y tan falsament se 'ls hi predica.

LA VIA Y 'L TELÈGRAFO

Ajeguda la vía y ferma en tota la seva estesa, á ratos endormiscada y semblant morta, com una gran serp ensopida; molts cops al dia, y també á la nit, reb la petjada dels ardorosos trens que, com á missatjers del comers y de la civilisació, corren atrafegats ab cent camas de ferro, urpas d' acer y brunsenta alenada que sostenen, á sol y á serena, ab lo mes ple y fondo y dessembrassat respir. La vía, baix lo pes de tant feixuga cárrega, 's desvetlla tremolosa, per la fressa y l' enrenou que sent al seu demunt, y per tots cuatre vents fa sentir á llargas distancis lo seu dolorós plany, que després se va fonent de mica en mica, convertit en dolsa remor, y acaba al lluny en la quietut dels camps y en lo perdurable repós de las montanyas.

Al costat de la vía, molt á la vora, s' hi veu lo telégrafo posat sobre pals com si fos un tálam. Reposant sobre poms de blanquíssima porcellana, presenta una faixa de tivants filferros, com las cordas d' una arpa, y encare mes ho semblan quan l' oreig los fa brunzir. Lo telégrafo no dorm may; nit y dia está desvetllat, y per las sevas entranyas hi rodola eternament, com un sér viu ab dó de sutilesa, una corrent eléctrica que trasmet lo pensament de poble en poble, d' un

cim á l' altre de las apartadas serras, de mar á mar d' un lloch humil als mes allunyats confins de la terra.

La vía y 'l telégrafo vihuen molt agermanats y de tant en tant, aquell que sápiga interpretar las sevas remors, los atrapa enrahonant y 'n recull, sense que ells se 'n adonin, interessants diálechs. Heus aquí la conversa que no fa gayres dias los hi vaig sentir, mentres un sol esplendorós y confortable banyava marges y fondaladas com si per endevant anés repartint los incomparables dons de la primavera.

*
* *

—Jo voldria, germá meu, deya la Via al Telégrafo, esser com tu: Voldria poguerme enlayrar y creuhar l' ayre ab lleugerísimas alas y veurer passar los trens sense sofrir lo crudel martiri de las sevas trepitjadas.

—Tu vares esser destinada, germana meva, á portar lo pes dels trens y á guiarlos; y jo estich en aquest mon pera fer correr novas d' un lloch al altre y per obrir y tancar lo pas d' aquells mateixos trens. Tu reposas de tant en tant y jaus tranquila en un bon llit de fusta. sobre matalás de tova y escullida grava; jo tot lo dia de peu dret, los ulls oberts, la orella atenta, no paro may de travallar. Tu 't trobas sempre d' estaqueta, es ben cert, confosa ab la terra y com ella tractada com aquells vassels dels temps feudals de qui á vegadas, contante rondallas, t' he parlat; jo soch l' etern guayta del castell y al mateix temps lo missatjer de totas las novas, encara que aquestas sian tristas y malastrugas... Digam ara si 't plauria ser com jo.

—Tu al menos, germá meu vius distret sabent poch ó molt de lo que pel mon passa; mes jo, pobreta de mi, clavada tot lo dia en terra, de peus y mans, ni veig á las personas que 'm passan pel demunt ni cap d' ellas s' adona dels meus planys per mes llastimosos que aquestos sian. Tant debó al menos que 'ls homes m' haguessin destinat á ser cércol de roda, que en lloch de ser trepitjada jo trepitjería, y seguiria una bona part de mon.

—També haurias de sufrir y 't gastarias mes aviat. Alguns centetenars de cércols dels que jo mateix he vist rodolar per sobre teu ja son morts y 'ls veurias en lo pati de un taller boy arrenglerats, plens de rovell y cuberts d' erba, esperant qui vagi á rescatarlos d' aquella trista esclavitut. Tu encare vius y alguns centenars de cércols anirán

á aquella especie de fossar avans que á tu no thi portin. ¡Quí sab si encara, després de havervos barallat tota la vida, ells trepitjante y tu mossegantlos, aniréu plegats al mateix forn y 'n sortiréu boy agermanats y ab un nou destí mes agradable y passador del que havéu tingut fins ara!

—¡Tan de bo de Deu que aixis fos, germá meu del ánima molt estimat! Això que acavas de dirme ara m' aconhorta; mes ¡ay trista y lasseta de mí! Aixis com pot millorar la nostra nova existencia també podria esser pitjor y per moltas centurias; y si aixis fos per desgracia ¡quin etern patir!

—Això benvolguda germana meva, ho gobernan los homes; y nosaltres, tristas engrunas de la mare terra, estém subjectes á la seva voluntat. Sobre nosaltres hi tenen domini y 'ns tractan del modo que á ells los convé, sense recordarse de si á nosaltres y 'ns tenen algun mirament perque som verdader perill; mes en cuant aquest está dominat, nos rebutjan y 'ns llensan altra volta en lo insondable mar del oblit,

—Donchs, digas, germá del meu cor, que 'ls homes son envers nosaltres molt ingrats. Després de travallar per ells tota la nostra vida al cap y á la fi 'ns aborreixen y 'ns menyspreuhan y 'ns fan consumir fins á convertirnos en un munt de terra.

—Això es lo que al cap d' vall de tot succeheix, germana meva; mes ab tot y això, ni tu ni jo no 'ns podem queixar perque desempenyém cárrechs d' importancia y aném ben cuydats. Pitjor fora per tu si estessis enterrada dintre d' un *túnel,* en mitj de las tenebras y la humitat; y per mi seria la vida mes horrorosa si m' hagués tocat jaure en lo fons de la mar, també en las tenebras, cubert de molsa y rosegat per lo rovell y la salabró per fora, al mateix temps que per aquest malehit corch que eternament pel meu interior travessa.

—Cert es lo que 'm dius, germá del meu cor; pero jo m' hauria estimat mes ser espasa que no pas barra de carril. De las espasas, segons alguuas vegadas tu m' ho has contat, fins las historias ne parlan y si t' escaus á raure en las mans de un personatje heróich, després que ell es mort tothom te vol possehir y 't guardan ben vistosa y lluhenta y ricament estotjada en algun museu ahont á mils personas t' hi venen á admirar.

—No es tanta la admiració com te creus, germana meva. Los temps cambian. No fa gayres centurias las espasas gobernavan lo mon y eran, es ben cert, guardadas com reliquias; mes ara han perdut gran part de la seva importancia y nosaltres l' havém guanyada. En los camps de batalla ahont las espasas hi flamejavan queyan morts los homes com fullas, encara tendres, arrencadas per l' huracá; en los camps ahont nosaltres hi fem estada l' ermot, cobra vida, las vilas hi naixen, la humanitat s' hi estén y 's perfecciona, y cregas, germana meva, que segons lo parer de las personas mes instruídas, ab las que jo 'm tracto molt, nosaltres, es á dir, jo com á transportador del pensament y tu som á vivificadora arteria per ahont rodolan la sanch y la forsa del cos social, com los puntals de la civilisació y al mateix tamps la més gloriosa y probada senyera del progrés industrial.

—Ja m' aconorto, germá estimadìssim, en ser com soch perque veig, ab lo que m' acavas de dir, que jo ab la cárrega que de tant en tant aguanto també ajudo á donar vida y á fer florir la nostra mare terra, que tantas centurias nos tingué amagats en lo sí de las sevas entranyas; y d' aquí en avant travallaré resignada, y fins agrahida, á favor dels homes, que ab lo seu saber y enerjía m' arrencaren de la tenebrosa profunditat; ahont vivía com encantada y confosa ab lo rocam vulgar y estéril que no més serveix pera fer pols y fanch,,.

—Gracias á Deu, germana meva, que la reflexió ha iluminat lo teu enteniment y qne 't veig ab lo bon propósit d' acontentarte ab la teva sort... Ara preparat á confirmarme aquest bon propósít perque en aquest mateix instant está corrent per dins de mi la noticia de la sortida d' un tren que aviat te passará per sobre...

—¡Ay, si, germá meu! Ja sento una remor débil, com lo brunz de las alas d' una abella que va nodrintse de flor en flor; ja la sento que va creixent y sembla 'l soroll que fas tu quan pica sobre teu la freda tramontana. Adeu, adeu, deixam preparar que ja sento 'l toch del corn que anuncia la aparició del monstre; ja va acostantse y sento creixe l' udol com lo que fa la pineda fuetejada per l' huracá; ja sento ¡ay dolor! los seus xiulets de serp escalfahida; ja...

Pará la conversa del Telégrafo y la Via. Passá 'l monstre enardit, fent tremolar la terra y escampant arreu la seva negra cabellera enrojida per las flamas que sortían de sa testa com un plomall de

vermells escorsons. Passá en un instant y la seva remor aviat quedá fosa; la via, tota ella en tremolor y calenta com un malalt possehit de febre, fou presa de mortal ensopiment, y 'l telégrafo seguí vetllant y passant novas, sense fer cás d' un vol d' aucellets, que 'l soroll del tren havia esporuguit, y un cop passat se posaren de rengla en los filferros com si 's trobessin en los llistons d' una espayosa gabia. Jo vaig deixar aquell lloch, ahont hi havia anat á buscar esbarjo, y vaig sortirne ab lo cap plé y 'l cor adolorit. Las queixas de la Via 'm semblaren ressó de llastimosas veus humanas, que sortían de la part mes baixa y fonda del cos social, y las reflexions del Telégrafo, veus bondadosas que ab lo millor desitj y ab esquisida dolsura, las volian aconortar; mes ¡ay trist! entre 'ls homes pochs son los que s' aconsolan de la seva sort y pochs també, encara mes escassos, los que 's paran á escoltar lo plany dels altres y tractan de minvarlo ab lo benefici de la caritat! Resignació, amor al travall, fé y esperansa en los uns; desprendiment, viva y sincera amor cristiana, no poruga ni hipócrita, en los altres, portarian sabrosos y abundants fruyts que en lo curs de las centurias farian de la terra un bell tros de cel.

PAU SANS Y GUITART.

LO COR DE UNA NINA

D' uns ulls á través,
un cor, vegí, un dia.....
¡Si cantar sabés
lo noble y bell qu' es
tal cor, mare mía!

Hermosos los ulls,
de dolça mirada,
mirant fit á fit,
de pler ubriacavan.
A voltes, lo cor,
com enamorada
doncella gentil
als vidres s' atansa
de son finestral,
als ulls s' acostava:
llavors, resplandint,
encesos brillavan
sos ulls, transminant
llurs raigs, fins mon ánima;
y quan eixa, abstreta,
lo cor admirava,
llurs celles corrint
les nines brillantes,
finint son encant,
son goig acabavan.

D' uns ulls á través,
un cor, vegí, un dia.....
¡Si cantar sabés
lo noble y bell qu' es
tal cor, mare mía!

—

Cor digne, gentil
y noble, l' ornavan
sensibilitat
y tendresa, ab gala.
Omplert d' il-lusións,
rublert d' esperances,
s' hi veya, no obstant,
hont per fonda nafra,
com font de rubins,
la sanch ne brollava!
Fins al mitj del cor,

la ferida avansa.
Amor la va fer
y amor dins s' amaga.
Déu se' amor intens;
qu' es ample la llaga!
¿Será durador,
ó dels que prest passan?...
¡Perqué ho vull saber,
si ni ho sab qui 'l guarda!?

D' uns ulls á través,
un cor, vegí, un dia.....
¡Si cantar sabés
lo noble y bell qu' es
tal cor, mare mía!

—

S' encen ab tal força
lo cor, devegades,
qu' expendint pe'l cos
l' ardor de sa flama,
fa espurnejá 'ls ulls,
llumina les galtes,
parteix en la boca
commoses paraules
y arrenca un sospir
del mes fons de l' ánima.
Dins tan bell estotx,
sentiments se tancan:
los mes purs y grans,
mes endins s' amagan.
Lo cor que vegí,
al fons, era brasa;
tenint á un costat,
com punts d' esmeraldes,
gotetes de sanch
tornades amargues!

—

¿No es un gran tresor
de gracia divina
donada al amor,
poguer veure' un cor
pe'ls ulls de una nina?

PERE MUNTAÑOLA.

Barceloua, Agost de 1891.

JUNTA LOCAL DE AUXILIS

SUSCRIPCIÓ á favor de las víctimas dels temporals é inundacions en Consuegra y altres pobles de las provincias de Toledo, Almería y Valencia.

EMPLEATS DEL AJUNTAMENT.

Gonzalo Ribas Tintorer, 15.—Feliu Pascual Carol, 7.—Jaume Buscarat Regás, 5.—Lluis Sanmartí Rovis, 5.—Jaume Crous Bril, 2'50.—Joan Vinyas Corominas, 2'50.—Pere Pous Valls, 2'50.—Narcís Gillem Andreu, 3.—Joan Bosch Mimó, 2'50.—Feliu Vilarrubias Viada, 2'50.—Pere Puig Sardá, 2'50.—Pau Sampere Sallent, 2'50.—Lluis Carreras Puig, 2'50.—Joaquim Oller Fontanet 2'50.—Francisco Pujadas, 2'50.—Joseph Clós Peig, 2.—Viuda de Francisco Tacher, 1.—Manel Iilla, 3.—Joaquim Torres 3.—Carme Asbert, 3.—María Martinéz, 3'75.— María Vilá, 2.—Esteva Roca Grané, 2.—Joseph Manau Torras, 2'50.—Martí Salvat, 1.—Joseph V lls Coll, 5.—Valentí Pere Samaranch, 1.—Joan B.ª Pere Llobet, 1.—Cos de Bombers, 25.—Joseph Zaragoza Comas, 1.—Joan Padró Fiter, 1.—Pere Casablancas Dinarés, 1.—Andreu Rodriguez, 2.—Joseph Casas Fontanet, 2.—Tito Regás Jané, 0'50.—Joseph Rodamilans Llonch, 1.—Ramon Utesá, 1.—Pere Matas Rifé, 1.—Domingo Benet, 1.—Antoni Espunya, 1.—Pere Colet, 2'50.—Jaume Ricart, 1'50 Joan Tárrech Bofarull, 1.—Ramon Rabassó, 1.—Ramon Vidal Roselló, 1.—Joan Llonch Font, 2,50.—Miquel Pascual Tintorer, 5.—Gaspar Forcadas Vinyas, 5.—Joan Selvas, 2.—Domingo Monsech, 2.—Joseph Llonch, 0'50.—Vicents Creixens, 0'50.—Tomás Arpella, 1.—Bonaventura Carbonell, 0'50.—Manel Vila, 1.—Joan Patán, 1.—Florenci Torres, 0'50.—Ramon Espinal, 0'50.—Agustí Brunet, 0'50.—Joseph Canyadell, 1.—Jaume Canyadell, 1.—Joan Vallhonrrat, 2.—*Suma:* 161'25 pesetas.—*Suma anterior:* 2482'81 pesetas.—*Suma total:* 2644'06 pesetas.

NOVAS

Dintre aquest mes d' Octubre s' atmeterán en l' *Ateneo Sabadellés*, alumnos de dibuix lineal, teneduría de llibres y cálcul mercantil, teoría de teixits é instrucció elemental.

Aquest vespre se posará en escena en lo teatro del *Ateneo Sabadellés* la comedia en 3 actes *Cofis y Mofis* y la pessa en un acte *Aucells de paper*.

A las cuatre de la tarde del passat divendres se calá foch en l' ala del edifici propietat de D. Domingo Barata y Font en lo carrer de las Balsas, que te destinada á deposit de palla y ferratge.

Gracias als valents esforsos del cos de bombers y del vehinat que hi corregué presurós pogué localisarsse 'l foch en poca estona.

Si be las pérduas materials se calculan un poch crescudas, en cambi y per fortuna no ocorregué cap desgracia personal.

A las vuyt de la nit encare se treballava en la extracció dels residuos deteriorats.

Es de impresendible necesitat per nostra localitat la renovació d' eynas y de bombas pera la extinció del foch y convé de totas passadas que nostre Ajuntament s' en ocupi y procuri la manera de renovarlos donchs cansadas de servir que á mes de fer nosa, estan deterioradas, y passadas de novas lo millor que 's pot fer ab ellas es arreconarlas y esperar que 's cali foch en algun punt.

Lo passat dimars morí en aquesta ciutat la virtuosa Sra. D.ª María Costa y Farré, esposa y filla respectivament de nostres apreciables amichs D. Geroni Coll y D. Joan Costa, (A. C. S.).

Acompayem á la desconsolada familia de la finada en son inmens dol y fem vots pera que Deu los hi concedeixi cristiana resignació.

Ha mort en Brighton lo *leader* autonomista de Irlanda En Carles Esteve Parnell.

Sa mort ha estat mol sentida per lo poble irlandés, que encare qu' en sos últims temps la intransigencia de Parnell li fou molt perjudicial, no deixa de regoneixer lo molt que que avansá la causa de Irlanda capitanejada per l' ilustre irlandés. (S. L. T. LL.)

De nostre estimat company *La Veu de Catalunya*:

"Ab visos de tenir bon fonament, corre la noticia de que á mitjans del corrent Octubre comensará á publicarse á Vich una Ilustració mensual, que sots los auspicis del Excelentíssim Sr. Morgades, Bisbe de la diócessis, tindrá per principal objecte popularisar pel grabat y ab las descripcions las riquesas arqueológicas reunidas en lo may prou alabat Museu Diocessá, fundat y enriquit pel zel é inteligencia d' aquell Prelat admirable.

Lo que no podém arribar á creure es que publicantse aquesta Ilustració á Vich, essent redactada per vigatans, y sortint baix los auspicis del Excm. Sr. Morgades, surte escrita en llengua castellana. Ja sabém que aíxís los de Madrid tal vegada la llegeixin, pero siguém de casa!„

Completament d' acort estimat colega; si be no es d' esperar que sortint dita publica-

ció baix los auspicis del il-lustre restaurador del histórích Monastir de Ripoll,símbo l de nostres glorias y bressol de la independencia patria, s' estampi en altre llengua que la de de casa.

Nostre colega *L' arch de Sant Martí*, ha dedicat son últim número á conmemorar l' aniversari de la mort de D. Francisco de Paula Rius y Taulet, alcalde que fou de Barcelona.

Després de fer una biografia y d' explicar las qualitats que adornavan al primer Marqués d' Olérdola, acaba 'l senyor Serra y Sulé, autor de l' article d' homenatje y estimació al senyor Rius y Taulet, ab lo següent párrafo:

"*L' Arch de Sant Martí*, admirador que sigué sempre del *gran conceller en cap dels temps moderns;* proposa ab tot lo respecte y ab lo cor plé d' entussiasme, se eregexi en lloch céntrich de la Ciutat de Barcelona un sumptuós monument per perpetuar la memoria de D. Francisco de P. Rius y Taulet, primer Marqués d' Olérdola, perque sigui aixís admirat per propis y estranys, y servesca d' exemple á las venideras generacions„.

En las eleccions per la Junta de Gobern del "Foment Catalanista„, celebradas en lo local de la associació foren nombrats: don N. Verdaguer, President; D. Manel Rocamora, Vis-president; D. Pau Bartolí, Tresorer; D. Narcís Fuster, Secretari 1er; D. Domingo Corominas, id. segon; D. Joseph Vilar, Delegat; D. Manel Ximeno, id.; D. Agustí Oms, id.; D. Joseph M. Llabería, id.

Hem rebut lo Cartell de Convocatoria pera los Jochs Florals Euskaros que deurán celebrarse á San Sebastián en la darrera desena del prop-vinent Desembre.

Dit cartell redactat en llengua euskara y acompanyat de la traducció castellana, fa una crida á tots los escriptors, poetas, pintors y compositors bascongats que vullgan pendrer part en dits certamens, y marca 'l tema y premi dels ofertors.

Van firmats com á President y Secretari, respectivament don Joseph Olano y don Antoni Arzac, aquest últim director de la important Revista bascongada *La Euskalerria*, que 's publica á San Sebastián.

Es d' aplaudir aquest esperit regionalista dels nobles fills de Basconia.

Duas son las obras catalanas que s' han estrenat recentment á Barcelona.

En lo teatro Novetats *La Tia Tecleta*, comedia de costums en prosa, deguda á la privilegiada ploma del celebrat novelista D. Joseph Pin y Soler. L' obra obtingué en bon éxit, essent l' autor cridat á las taulas referidas vegadas.

En lo Teatro Romea s' estrená l' obra póstuma del malaguanyat poeta En Francesch Pelay Briz. Aquesta obra es un floró més afegit á la corona de llorers qu' ab sas obras se guanyá en vida l' hanyorat Pelay y Briz, exemple de bons patricis.

L' obra obtingué un ajustat desempenyo havent sigut solicitat pe'l públich lo nom del difunt autor en varis passatges y particularment al finalisar l' obra.

Ahir arribá á aquesta ciutat lo ilustre jutge de 1.ª instancia don Emili J. Pérez y Martin que en ús de la llicencia que li fou concedida ha passat una curta temporada en Jerica al costat de s' apreciabellíssima familia.

Celebrém l' arribada de tant celós funcionari públich.

En lo número corresponent al dia 8 del passat Setembre de *El Correo Español,* diari que 's publica á Buenos-Aires, hi hem llegit una extensa resenya de la festa inaugural del "Centre Catalá„ d' aquella localitat, instalat en la planta baixa de la *casa de Espanya,* qual edifici ha sigut costejat per l' expléndit catalá D. Lluís Castells, de qui hem parlat ja diferentas vegadas en aqnest setmanari.

Una de las notas més sortints de la festa fou sens dupte lo discurs pronunciat per lo Sr. Malagarriga, qui tot y fent constar que *no es catalanista,* feu una calorosa defensa del catalanisme en sos diversos aspectes y manifestacions.

Y remarquém 'l que lo Sr. Malagarriga fes constar que no es catalanista perque no compreném á primera vista un catalá no catalanista, que defensi ab tant vigor y entussiasme las ideas sustentadas per lo catalanisme.

Pero, en un dels períodos de son brillant discurs hi trobém ben justificada la aclaració, tota vegada que l' orador *al hablar de la patria* confon *Catalunya y España en un solo sentimiento,* y es més encare, *miraria con desprecio al que, vitoreando yo á la patria, me preguntare cual de ellas vitoreaba.*

Efectivament, lo Sr. Malagarriga no es catalanista. Nosaltres los catalanistas, quan parlém de la patria parlém per Catalunya, que 's la nostra, y no confonem may los sentiments d' amor á la patria, á la petita patria, ni 'ls hi doném tants aixamples, que d' aquesta manera no hem de mirar ab despreci á ningú, ni es fácil que 's confonguin los nostres vivas. Y consti que no som separatistas. Som, si, defensors decidits de l' autonomía de Catalunya.

També parlá y feu grans elogis lo Sr. Malagarriga de nostra ciutat, que califica de Manchester espanyol, y saludá á la sucursal del Banch de Sabadell en la persona de son Director, nostre particular y distingit amich don Pere Llonch y Font, qui 's trobava present en aquell acte, que revestí lo carácter de una verdadera solemnitat, y per lo que no podém menos que felicitar al compatrióla Sr. Castells y demés socis del "Centre Catalá„ de Buenos-Aires.

Segons nos comunican de la ciutat de Reus, al pendre possessió del seu cárrech lo nou alcalde de la població, 's produhí un escándol may vist en aquella ciutat.

Lo regidor senyor Tort fou indignament insultat douant lloch áquest acte á las més vivas protestas de las minorias. Aixís se va acreditant aquest gobern que 's diu del ordre y que pregona á boca plena lo respecte á la autoritat.

Molt prompte se comensarán los travalls de la Exposició Internacional d' arts industrials que deurá celebrarse en Barcelona l' any prop-vinent.

De nostre estimat company *La Renaixensa:*

A Barcelona tenim una Escola d' Arts y Oficis sostinguda per la Diputació provincial, y en aquella Escola una classe de Teoría del teixit y dibuix aplicat al mateix, constituhint aquesta eusenyansa un element tan indispensable com importantíssim pera la producció fabril, sobre tot avuy en que las competencias industrials son desesperadas y per

lo tant s' ha de possehír no sols pera triomfar sino pera sostenirse, un gran coneixement de la industria que s' exerceix.

Lo professor de tal classe ha de reunir á una fonda teoría una esmerada práctica y aixó 's troba tan rarament en una sola persona, que per lo mateix s' han hagut de declarar nulas las oposicions últimament celebradas pera obtar á dita cátedra de nostra Escola, á las que hi prengueren part 5 opositors.

Tres anys fa que está vacant tal cátedra, constituhint aixó una vergonya en una ciutat industrial com la nostra. ¿Que pensa fer la comissió de la Diputació provincial que d' acort ab la direcció de las Escolas d' Engiyers industrials y de Bellas Arts ha d' resoldre sobre tant important assumpto? Es necessari que no s' adormin y aquest conflicte que hi ha pera provehir la cátedra en cuestió cessi aviat y satisfactoriament.

Se diu que lo ministre de Ultramar te lo propósit de fer una reforma en los arranzels de Cuba que vingui á afavorir la producció industrial de Catalunya.

Nos resistim á creurer semblant miracle.

A Alcoy pronostican fam y miseria pera lopróxim hivern en vista del escás treball que s' nota en las operacions propias de la industria llanera, lo poch moviment que s' observa en la extracció dels vins y las grans compras que están fen algunas casas especuladoras dels blats d' aquell terme muncipal y termes vehins.

Ja faría be, si ho fes, lo ministre d' Ultramar y tots los ministres politiquers de fer una reforma d' Arancels y evitar la fam y la miseria dels pobles industrials.

La colonia catalana resident á Méxich, lo día 8 del passat Setempbre celebrá la festa en conmemoració de l' aniversari de la Verge de Montserrat.

A la funció verificada ab aquest motiu en lo *teatro Circo Orrin* hi concorregué tota la colonia catalana, que compta allí ab representants molt distingits.

Acabada la funció se serví un expléndit banquet al qual hi assistiren gran número de comensals lluhint tots en sos caps la clásica y pintoresca barretina catalana.

Arribada l' hora dels brindis s' en feren de molt entussiastas en favor de Catalunya y en defensa de sos drets y llibertats.

Nostre sincer aplauso als catalans de Méxich.

En lo passat número donárem compte de la opinió que lo celebrat novelista Emili Zolà tenia formada de nostre bon amich l' eximi novelista catalá En Narcís Oller, y avuy devem afergir 'hi, per lo molt alt que parla á favor de la literatura catalana y del Sr. Oller, l' haver vist en l' últim número de la revista alemana, *Aus frenden Zungen* una bellíssima traducció de sa inspirada novela *La bofetada.*

Los *sabis* de Madrid arreconan y desprecian la literatura catalana.

Los extrangers la respectan y l' atmiran.

Pera 'ls primers no hi ha mes literatura en Espanya que la de sos escriptors, novelistas y poetas.

Los segons casi no la coneixen, y en cambi, alaban y traduheixen la literatura catalana.

¡¡Quina llissó mes eloqüent!!

Imprempta y Enquadernacions de J. Comas, Carrer de Colomer, 24, teléfono n.° 46.—SABADELL